

Андрија Гамса са Љиљаном М. Ђуровић, УВОД У ГРАЂАНСКО ПРАВО, Са-времена администрација, Београд, 1994, XII + 282 стр.

Уџбеник проф. др Андрије Гамса пред нама је сада у својем 17. издању (одн. у 7. од када се као сарадник јавља проф. др Љиљана М. Ђуровић), и већ у петој деценији свога постојања (1. изд. 1952). По тако дугом животу и по толиком броју издања нема му ни приближно сличног у Југославији (садашњој и свим бившим), а и у међународним размерама у том погледу припада невеликом друштву одабраних. Међу реткима је и по својој основној неизмењености у тако дугом раздобљу. Нпр. аустријски пандектиста Joseph Unger у готово једнако дугом периоду, само век раније, објављивао је свој уџбеник општег дела грађанског права, не променивши чак ни у последњем издању (1892) ни слова у односу на прво издање (1856) (1). Уџбеник проф. Гамса није такав пуки репринт, дакле само од речи до речи поновљено штампање првог у свим каснијим издањима: бивало је у његовим разним издањима нових реченица, пасуса и страница, као и њиховог изостављања, па и измене наслова (2). Али, он поседује једнаку постојаност и неизмењеност ако је реч о основним ставовима, систематици, одређењу појмова и доследности у придржавању одређеног лако препознатљивог погледа на свет. Ову битну неизмењеност кроз толика издања уџбенику је делом омогућило и то што не претендује да читаоце обавести о - иначе променљивим - ставовима судске праксе и правне науке, домаће и стране. Будући да се рано одустало од расправљања са текућом правном књижевношћу, и у овом последњем издању наводе се готово само они исти писци као и у давнашњим: то су углавном аутори из 19 в. и понеки до око средине овог века, док је најсвежији рад на који је упућено један чланак самог аутора од пре три деценије. Нешто ближе везу са временом садашњим има попис литературе (стр. 255 и д.) (3).

(1) *System des österreichischen allgemeinen Privatrechts*, 1. Bd., 2. Bd., 1856, 1857; 5. изд., 1. и 2. Bd., 1892.

(2) Од 14. изд. не појављује се више поднаслов "Општи део грађанског права", који је књигу пратио од првог издања. Та немала промена никада није добила никакво објашњење.

(3) Списак је саопштен уз тврдњу да "садржи најважније књиге из области грађанског права, осим стварног права", као и такве чланке, и да "сходно програму књиге - из ауторског, облигационог и наследног права" обухвата "само општије написе". Како су "најважније књиге" као критеријум неодређене, не вреди да читалац, па ни овај приказивач разматра шта би он са разних могућих становишта важности свакако укључио у такав попис уместо нечега што се ту налази. Ипак никако не би могли изостати (а у списку их нема) бар: за аустријско право - од уџбеника Koziol - Welsch, од коментара Rummel, за швајцарско - Berner Kommentar, за немачко - од уџбеника Medicus или Hübner, од коментара Staudingers или Münchener, за француско - Ghestin - Goubeaux. И неажурност списка чланака може се приписати само томе што ни на овај део књиге није обраћана никаква пажња више од деценију, од када датирају најмлађи наслови. Једино тако се могло догодити да се још од 11. изд. (1981) непрестано понављају исте грешке у списку литературе, и бројне, и разноврсне, а само још проширене новима у овом издању. Додуше, испред списка литературе постављена је заштитна клаузула, састављена из низа од три осигурача: "ако је, по овим критеријумима" (sc. само најважније књиге, само

Издања, пак, која су се појављивала са назнаком "измењена" или и "допуњена" налазила су свој повод (осим у исцрпљености тиража претходног издања) једино у променама прописа (што су нека и декларисала). Ово издање појављује се као измењено у том смислу да је "усклађено ... са друштвеним променама и прилагођено неким новим и измењеним законским прописима који регулишу грађанскоправну материју, нарочито Закону о предузећима, Закону о задужбинама, фондацијама и фондовима и Закону о заштити проналазака, техничких унапређења и знакова разликовања" (стр. V).

Обе те најаве из уводне напомене побуђују пажњу, а асоцијативно је нарочито богат израз "усклађивање са друштвеним променама". Предходно, 16. издање, иако означено као "измењено и допуњено", појавивши се у другој половини 1991. још увек све са уставима од 1974. Законом о удруженом раду, са доминацијом друштвене својине, организацијама удруженог рада итд., видно је одударало од својег окружења јер су се друштвене промене, о којима је сада реч, добрим делом већ биле одиграле а сви споменути прописи већ били донети. Садашње издање дочекано је, зато, с додатним занимањем пошто су и усклађивање са друштвеним променама и прилагођавање поменим прописима могли уследити као резултат сада већ вишегодишњег промишљања. Пошао сам трагом обеју најави, заинтересован за то како су остварена усклађивања и прилагођавања, рекламирана у уводној напомени.

I. Што се тиче усклађивања са друштвеним променама, након прегледа свих измена у књизи, може се извести да је то усклађивање извршено, готово искључиво, техником изостављања делова ранијег текста, заменом понеке речи другом и употребом перфект формуле, тј. превођењем одговарајућих глагола из презента у коме су били у претходном издању сада у прошло време у овом издању. Сасвим изузетно дописане су нове реченице. Ево резултата тих измена.

Замене и изостављања. - У ранијим издањима уџбеник се одликовао јасном и доследном употребом квалификатива "социјалистичко", "буржоаско", "капиталистичко", "класно": домаће поратно право било је социјалистичко, домаћи правни писци такође, предратни и инострани, западни били су буржоаски, као и тамошња права. Из овог издања стиче се јасна представа да наше право више није социјалистичко (ни револуционарно) (4), док није јасно да ли је буржоаско, класно. Изгледа да није, ако се прочита (на стр. 40): "Пре рата грађанско право, као и право уопште, служило је првенствено интересима буржоаске класе. Данашње наше право, па и грађанско право израз је воље свих радних људи наше земље", или (на стр. 28. и 29) да "у буржоаском праву и породично право спада у грађанско право" док "ми,

општији написи) "неки напис изостављен из списка, то није намерно учињено него то треба приписати ограниченом простору, пропусту приликом састављања регистра или просто случајности" (стр. 255). Наведене недостатке није могуће оправдати ниједним од тих па ни оним загонетним извињавајућим разлозима међу њима: пропустом - али које врсте?, простом случајношћу - шта је то?

(4) Трагови изједначавања "код нас" са "у социјализму" уклоњени су већ у прошлом издању. Нпр. у 15. изд. 1990. још је стајало (на стр. 49. у п^о 50): "грађанскоправна својина постоји ... и код нас, у социјализму", да би од прошлог издања (стр. 45 п^о 50) било изостављено "код нас" а остало само "у социјализму" (исто у овом издању). - Друштвена својина код нас била је у претходном издању социјалистичка (п^о 50); сада је социјалистичка својина преименована у друштвену (у п^о 50 на четири места). - Изостала је реченица из претходног издања од 1991. (стр. 48 п^о 56): "Пошто је наше право ново, револуционарно, разумљиво је да се не признају норме старог права као израз воље капиталистичке, велопоседничке, експлоататорске класе". "Револуционарни карактер нашег права" из тог издања (стр. 60 п^о 70) сада је "револуционарни карактер нашег послератног права" (стр. 49 п^о 70), а "револуционарне промене у нашем друштву" (стр. 61 п^о 71 претх. изд.) сада су "нове промене у нашем друштву" (стр. 49 п^о 71).

међутим, издвајамо и породично право из грађанског права". Ипак, да ли наше право доиста није буржоаско, упореди ли се следећи текст из претходног издања (стр. 71 п^о 82): "судија треба да је свестан да служи социјалистичком друштву ... да у својим одлукама изражава интересе радних људи" са садашњом формулацијом истог места (стр. 58 п^о 82): "судија треба да је свестан да служи правном поретку који почива увек на одређеним друштвеним односима ... да у својим одлукама изражава интересе грађана". Да ипак јесте буржоаско, то опет излази поређењем сада изостављеног места из ранијег издања: "У праву капиталистичких земаља постоје два основна типа правних лица: удружења и установе" (стр. 105 п^о 127) са тиме што се та подела сада излаже управо као подела садашњег нашег права (п^о 127 стр. 86 и д.) (5). Пошто се по том питању неће осетити поуздано упућен, читалац ни на другим местима где се говори о "буржоаском" неће бити на чисту важе ли искази и за нас. Примера ради, да ли фактичка "неједнакост људи који се појављују као лица у грађанском праву" а која "омогућује у буржоаским друштвима класну диктатуру буржоазије и поред постојања правне једнакости" (стр. 30 п^о 38) и код нас има исти тај ефекат.

Ни Маркса или Маркса и Енгелса не сусрећемо више свуда где их је било још у пређашњем издању. Изостали су бројни цитати и упућивања (а нарочито у пасусима 4, 5, 6, 7, 8, 50 и 54.). Негде је изабачен тек поједини навод (п^о 5), другде, након што је већ у претходном издању 1991. редукована батерија њихових цитата, сада је изостављено и све тада преостало цитирање (из ондашњих пасуса 6 и 7), а негде су ставови остали, само нема више обавештења на тим местима да потичу од Маркса и Енгелса (у п^о 4, 6, 8, 50 и 54). Из тога не би требало закључити да је напуштен (један) марксистички поглед на свет: промена није квалитативна - само је смањена количина непосредне заступљености класика. Доследност у заступању једног погледа на свет књигу одликује и сада: у том погледу ово је издање континуитета.

Одустало се и од методолошког упутства - којем је раније придавано средишњи значај - да техника тумачења и попуњавања правних празнина (језичко, историјско, аналогија итд.) "остаје само оружје без руке која њиме рукује ако судија не познаје и не уме да примени материјалистичко-дијалектички метод, ако његов начин мишљења није формиран тим методом" (стр. 71 п^о 82 претх. изд.). Будући да никакво друго упутство није заузело упражњено место, остаје да се нагађа ради ли се при овом изостављању о усклађивању са друштвеним променама, или о промени гледања аутора, или о уверењу о безизгледности за прихватање таквог упутства.

Перфект-формула. - Низ усаглашавања са друштвеним променама извршено је тако што је садашње време из пређашњег текста сада постало прошло свршено (нпр. уместо "имамо нове односе" - "имали смо нове односе", уместо "наше право је револуционарно" - "наше право било је револуционарно"). Поједина превођења у прошлост нису оправдана. Док се раније тврдило да "наша теорија гледа са неповерењем на обичајно право, а то је донекле и оправдано с обзиром на револуционарни карактер нашег права" (стр. 60 п^о 70 претх. изд.), у новом издању стоји: "Наша теорија гледала је са неповрењем на обичајно право, што је донекле било оправдано с обзиром на револуционарни карактер нашег послератног права" (стр. 49 п^о 70). У часу објављивања новог издања ништа није давало за право таквој тврдњи - ништа се у теорији није променило између два издања - тако да остаје питање да ли је и овде по среди промена у гледању аутора ове књиге (који ту онда стоје за "нашу теорију"), и дакле у ствари њихова препорука, прескриптивни суд (о томе како се односити спрам обичајног права), само изречен у форми индикативног, чињеничног. Када се већ пошло од таквих премиса, изостало је, међутим, да се исправи и раније неодржива тврдња о томе да Закон о неважности правних прописа донетних пре 6.4.1941. и за

(5) Узгред речено, ни пре ништа није пречило да се за наставне и научне сврхе разликују та два типа.

време непријатељске окупације "има само историјски значај" (стр. 41 п^о 56). Тим законом предвиђена могућност примене правних правила из старих кодификација потребна је и дан дањи (и догађа се), а биће таква и убудуће. Закон о неважности само је, наиме, нормативно изразио методолошку регулу о условима за примену правних правила (постојање правне празнине и непротивности правила начелима важећег правног и моралног поретка), која регула важи за примену правних правила одакле год да она потичу (из предратних извора, иностраних, правне науке итд.) и нема, дакле, једино историјски значај.

II. Када је реч о прилагођавању прописима, оглашеном у уводној напомени, прилагођавање неким прописима извршено је сада тек након више издања, за друге прописе већ је прошло издање било пропушена прилика да се то учини, у погледу неких, опет, ради се о и овог пута необављеном послу, а у погледу појединих о погрешно обављеном. Из прилагођавања прописима произашло је - обрнуто него из усклађивања са друштвеним променама - највише новог текста овог издања, а мало и недовољно изостављања.

Грешке. - Неке од грешака не би се појавиле да је доиста и коректно проведено прилагођавање новим прописима. Рецимо, федерација није законодавно надлежна, како међутим стоји (на стр. 17) "као и до сада" за "основе својинскоправних односа", него је то тек сада постала (тј. од Устава СРЈ 1992). До сада била је надлежна за "основне својинскоправне односе", али она то није више, упркос томе што, увећавајући збрку, пише (на стр. 46) да се по садашњем Уставу СРЈ (од 1992) савезним законодавством регулишу "основни својинскоправни односи". Такође, прочита ли (рогобатну) реченицу (на стр. 47 у п^о 66а): "стварноправна материја је само делимично регулисана и то Законом о основним својинскоправним односима од 30. јануара 1980. године и то грађанска својина", читалац ће погрешно закључити да ЗОСПО не регулише ни службености, ни залогу (хипотеку), ни државину, ни закуп. Или, надлежност и организација Савезног суда нису регулисани (како међутим стоји на стр. 61) Законом о Савезном суду од 1974. већ новим од 1992, а ни седница није "Заједничка седница" (стр. 61 на више места), него је проширена седница. Осим тога, ЗОСПО није преузео решења у погледу рокова одржаја од Начелног мишљења 3/60 из 1960. (како се наводи на стр. 61), па је баш због тога Савезни суд био принуђен да 1983. Начелним ставом постави интертемпорална правила за рокове одржаја, како би решио временски сукоб закона изазван управо различитошћу ранијих и ЗОСПО-ових рокова. Надаље, право на узорак и модел траје 10 година, а не 5 (како пише на стр. 121), а по истеку рока не постају општа добра (како се ту тврди). Ни општи рок застарелости није (ни у време предаје рукописа) више износио 5 година (стр. 188), него 10. - Нисам сигуран да су баш сви ти и слични подаци неопходни у уџбенику овога профила (поготово у основном тексту и редовно са навођењем дана и месеца доношења прописа), али сам сигуран да ако су већ унети, онда није свеједно јесу ли погрешни или тачни. Исто важи и за следеће.

Део о грађанском законодавству у бившим социјалистичким земљама (стр. 22-25 п^о 28-30а) ни овога пута није прилагођен стању прописа: неажуран умногоме већ при појави претходног издања, сада је такав још више. Нова реченица претходног издања 1991. да "с обзиром на недавне друштвене промене у овим земљама, треба очекивати доношење нових или због не постоећих грађанских закона", гласи и сада исто (стр. 25 п^о 30а in fine). Но, промене које се њоме најављују тек за будућност, већ су се увелико одиграле. Прелазак на тржишну привреду и напуштање планске, процес приватизације, ширење подручја аутономије и слободе располагања и др. већ су изазвали одиста крупне промене у области грађанског права: изједначени су сви облици својине (нпр. још 1990. у Совјетском Савезу и Бугарској, 1991. у ЧССР), уведена су трговачка друштва као нови облици правних лица (нпр. 1990. у СССР-у и Чехословачкој, 1992. у Румунији и Албанији), преуређено задужбинско право (нпр. 1990. у Мађарској, 1991. у Пољској и Чешкој, 1993. у

Албанији) као и задружно (нпр. 1989. у СССР-у, 1991. и 1992. у Бугарској и Мађарској), имовинска правна способност државе сведена на права која су јој неопходна за испуњење функције (1991. у Русији), поново уведена или преуређена залога а нарочито хипотека (нпр. 1991. у Мађарској, Пољској, Чехословачкој, Русији, Украјини), битно измењена област ауторског и других интелектуалних права (нпр. 1991. и 1993. у Заједници Независних Држава, 1992. у Албанији и Бугарској), проширена грађанскоправна заштита личних права (нпр. 1991. у Чешкој, 1992. у Мађарској и Русији), омогућен откуп станова, својина на земљишту, стечај добио на значају итд. Нису само донети бројни нови закони, већ су 1991. у Совјетском Савезу донете нове "Основе грађанског законодавства", 1991. у Албанији израђен Нацрт новог ГЗ-а, опсежно су новелирани грађански законичи у Пољској 1990. и 1991. у Мађарској 1990, 1991, 1992, у Чешкој 1991, донет нови Трговачки законик у Румунији 1991, а део у Албанији 1992, у Бугарској 1993. битно измењен и допуњен Закон о облигационим односима и уговорима од 1950.

Непримерености. - Као најраспрострањенији југословенски уџбеник, свакако ни у овом издању није лисан с намером да се застави пред границом Црне Горе, нити да стави знак једнакости између израза "наше право" и право Србије. Али су управо на то изашла излагања која узимају у обзир само прописе Србије, нпр. на стр. 60. и д. где се као наше право приказује само структура судова (привредни судови) у Србији, не помињући другачију у Црној Гори, на стр. 76. где се не помиње другачије решење за тестаменталну способност у Црној Гори, на стр. 88, не помињући уопште другачији Закон о задужбинама, фондацијама и фондовима Црне Горе.

Решење Закона о предузећима о пуноважности правних послова предузетих ван оквира делатности предузећа, које је уклонило ранију правну несигурност, није добило одговарајуће место. Спомиње се само у петиту (на стр. 213), а ни ту не директно, док у одељку о правним лицима није ни поменуто, упркос његовом значају за правну и пословну способност комерцијалних правних лица. Тако у пословном делу сваког већег града има више предузећа него у целој земљи свих осталих врста правних лица заједно, и како предузећа предузимају правне послове и обављају правни промет редовно и неупоредиво више од осталих правних лица, наведено другачије решење за ту врсту правних лица никако не представља тек безначајни изузетак да би остало прећутано одн. скрајнуто.

У претходном издању није било оправдано што је Закон о удруженом раду и даље фигурирао као важећи (на стр. 107 и д. н° 130 и д., стр. 53 н° 61а), а у овоме издању није у реду што се он више не помиње ни у контексту наше правне прошлости: у делу о развојним фазама нашега права (н° 24 стр. 16 и д.) готово да се ништа не може сазнати - упоређено са другим периодима - о грађанском праву у времену после уставних амандмана из 1971.

Изостављање. - И пре овог издања било је много прилика и разлога - ако не на основу промене уверења аутора, оно баш на основу промене стања прописа - да изостане реченица која се, почев од I. изд. 1952, појављивала још и у претходном 1991: да "Пре свега приватне установе, задужбине, немају данас код нас свој разлог постојања" (стр. 107 н° 130) (6).

Новине. - Као резултат прилагођавања прописима осванула је и највећа измена целокупног издања: највише новог текста појавило се у вези статусног права правних лица, и то у одељку "Врсте правних лица" (стр. 86 и д.). У односу на претходно издање измењен је до непознатљивости. Али је препознатљив у односу на истоимени одељак једног другог уџбеника. Мада ничим та веза није стављена до знања, читајући у приказиваној књизи одељак "Врсте правних лица" аутор овог приказа осетио се као код своје куће, јер је у ствари читао свој текст (7). Све релевантно преузето је из њега: 1°

(6) Исто важи за реченицу која је 1991. у 16. изд. следила овој, као и за ону која јој је претходила (стр. 107).

композиција целог одељка, 2° систематика правних лица, 3° број, критеријуми и садржина подела правних лица (изузев код поделе на јавноправна и приватноправна), 4° број, критеријуми и садржина подела, 5° редослед по којем су поделе изложене, 6° редослед којим су изложене потподеле, 7° редослед излагања унутар сваке поделе (изузев код поделе на јавноправна и приватноправна), 8° редослед излагања унутар потподеле, 9° излагања о правном значају сваке поделе (осим код поделе на јавноправна и приватноправна), 10° излагања правног значаја потподеле, 11° дефиниције већине појмова, 12° терминологија, називи за поједине врсте правних лица (комерцијална, лукративна или предузетничка и некомерцијална, једносвојинска и мешовита), 13° терминологија, називи за поједине подврсте правних лица (једночлана и вишечлана удружења, лична и корпоративна удружења, приватна и јавна задужбина, задужбина у ужем смислу), 14° називи за неке друге категорије (учесници, лична веза између члана и удружења и чланова међусобно), 15° чак и илустрације, примери. Интервенције у мој текст састоје се од изостављања појединих реченица, делова реченица или бројева при навођењу (1°, 2° итд., који би требало да помажу при запамћивању, а које иначе сами студенти дописују када их нема), као и у употреби понеког домаћег израза уместо страног (нпр. "јачина" личне везе уместо интензитет, "покровитељски" уместо меценатски).

Будући да није у реду да се приказујући туђу књигу пише приказ сопственог текста, овде ће изостати такав осврт на све што је ту ново а моје. Међутим, оно што је додато, чега у мом тексту нема, допушта кратак осврт, а и заслужује. Тако се у подели на удружења и установе, удружење синонимно назива корпорација (стр. 86 н° 128), да би се корпорација јавила потом и у потподели удружења на лична и корпоративна (стр. 87 н° 129). Да ли је по среди мелиорација или детериоризација? Јасно је да не ваља ако виши и нижи појам, члан поделе и један члан потподеле тог истог члана носе исту ознаку. Затим, док сам "учесницима" скупо назвао све који на било који начин припадају организацији: и запослене, и чланове, и лица у улози органа, дотле се овде као учесници означавају "људи или органи који посљеду у њеном саставу" (стр. 87 н° 130). То је студентима мање информативно, а копула "или" уноси у сваком случају пометњу, јер треба "и". Такође, док је у изворнику изложено под којим условима задужбине могу обављати привредну делатност, по приказиваној књизи (као и у њеним претходним издањима) задужбине "према нашем праву не могу да се баве привредном делатношћу" (стр. 89 н° 132). Како је "наше право" и ауторима и мени заједничко право, умесно је указати на изричиту одредбу о привредној делатности задужбине у чл. 26 ст. 4 важећег Закона о задужбинама, фондацијама и фондовима Црне Горе од 1985.

Све у свему, када је реч о одељку "Врсте правних лица", прилагођавање прописима изведено је највећим делом као прилагођавање моме наведеном тексту; тамо, пак, где се одступило од њега, погрешило се. Мада дирнут снагом утиска, којег су оставила моја излагања, да и у приказиваном уибенику баш тако треба како је у њима, када су преузети чак и примери (ако се не рачуна као битна она модификација у примеру за приватну задужбину организације, где ја наводим задужбину предузећа чији је циљ помагање чланова породица радника настрадалих на раду, а приказивани уибеник - задужбину грађевинског предузећа чији је циљ помагање чланова породица радника погинулих на раду, стр. 88 н° 132) - још бих више био почаствован да је ма где остао бар некакав помен или макар најудаљенији наговештај мојег духовног очинства.

III. У закључку може се рећи да нам се и у овом свом чак 17. издању уибеник представио као књига континуитета, и даље лако препознатљива

(7) Сравнити одељак "Врсте правних лица" из приказиване књиге (стр. 86 и д.) са ауторовим одељком "Врста правних лица" у: О. Станковић - В. В. Водинелић, *Грађанско право - књига прва*, Београд, 1992, стр. 105 и д.

по погледу на свет аутора, заступаним стручним ставовима, систематичи, стилу и језику и по још понечему. Али је 17. издање доиста и издање измена (па и допуна, а ових чак и у већој мери него претходно издање које је за разлику од њега било означено као допуњено). Измене нису само последица усклађивања са друштвеним променама, које је углавном извршено путем изостављања одређених делова досадашњег текста и граматичком интервенцијом (стављањем глагола из презента у перфект), већ и усклађивања са променама става аутора, а да увек није јасно у којој мери је по среди једно или друго. Измене у виду прилагођавања промењеним прописима у недопуштено великом броју нису спроведене коректно (окасниле су, погрешне су, непотпуне су или нису уследиле ни у садашњем издању). Оне пак међу њима главне измене, које су уједно главне допуне, односе се углавном на статусно право правних лица, и извршене су несамостално, по туђем узору, на начин који је неуобичајен како по мери у којој је то учињено, тако и по томе што није обзнањено да је тако учињено. Не би ваљало да се својим следећим издањем ово садашње потврди као почетак таквог новог континуитета.

др Владимир В. Водинелић

*др Весна Ракић-Водинелић, ПРАВОСУДНО ОРГАНИЗАЦИОНО ПРАВО, Са-
времена администрација, Београд, 1993.*

Правосудно организационо право ("Савремена администрација", Београд, децембар 1993. године) није први рад дидактичког карактера проф. др Весне Ракић-Водинелић (веома је значајан у том смислу њен рад "Грађанско процесно право" у Приручнику за полагање правосудног испита, IV издање, Београд, 1987), али је први рад писан с намером да то буде уџбеник из којег ће студенти моћи да припреме испит. Ова књига, обима 20 ауторских табака, компонована је тако да има Општи део (стр. 3-18) у којем су дискутована питања појма правосудног организационог права, правосудне делатности, судске власти и организације судова, уз преглед литературе и избора, и Посебни део (стр. 19-148), који чине четири посебне целине: 1) Особени институти правосудног организационог права (стр. 19-40), 2) Судови (стр. 41-102), 3) Тужилаштво (стр. 103-114) и 4) Правобранилаштво (стр. 115-148). Уз ово, књига је опремљена објашњењима скраћеница, пописом литературе и стварним регистром. Рецензенти су др Зоран Ивошевић (који је написао и предговор) и др Небојша Шаркић, обојица са значајним судијским искуством.

Општи део започиње излагањем о појму, предмету и карактеристикама правосудног организационог права као посебне наставне дисциплине. У овом делу налази се и излагање о положају правосудне делатности у оквиру система државне власти, као и детаљна анализа појма судске власти. Ауторица истиче да је појам правосудне делатности шири од појма судске власти, јер поред суда укључује и тужилаштво и правобранилаштво, а у савременим државама и адвокатуру. Осим тога, у правосудну делатност спада и рад друштвених тела која врше судску или правосудну делатност (изабрани судови, мировна већа и сл.). Поред овог организационог критеријума, применом функционалног критеријума уочава се да се правосудна делатност састоји, осим у изрицању јудиката, још и у организовању судске власти и вршења правосудне управе, оптужне делатности, истраге, итд. При овом разграничењу наглашава да само судови врше власт, а да сви остали органи у томе само помажу. Опредељује се за одређење појма судске власти као декларативно-креативне делатности, јер је основни задатак суда да примењује опште правно правило на појединачан случај, да дакле, декларише је ли дошло до угрожавања или повреде права, али се ту не зауставља, већ